

Пена Л.І.
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

СТЕФАНИКОЗНАВЧІ СТУДІЇ МИКОЛИ ЛЕСЮКА

У статті проаналізовано внесок професора Миколи Лесюка в лінгвістичне стефаникознавство, акцентовано на тих його публікаціях, які стосуються висвітлення різнорівневих (лексичних, граматичних та ін.) мовних особливостей ідіостилю новеліста. Особливу увагу звернуто на «Словник мови художніх творів Василя Стефаника (фрагмент)».

Ключові слова: лінгвістичне стефаникознавство, Василь Стефаник, Микола Лесюк, «Словник мови художніх творів Василя Стефаника (фрагмент)», ідіостиль.

Pena L. STEFANICAL STUDIES OF MYKOLA LESIUK

The article analyzes the contribution of Professor Mykola Lesiuk to linguistic Stefanyk studies, focusing on those of his publications that relate to the coverage of different-level (lexical, grammatical) linguistic features of the novelist's idiosstyle. Special attention is paid to the "Dictionary of the Language of the Works of Vasyl Stefanyk (fragment)".

Key words: linguistic Stefanyk studies, Vasyl Stefanyk, Mykola Lesiuk, "Dictionary of the Language of the Works of Vasyl Stefanyk (fragment)", idiosstyle.

Актуальність дослідження. Стефаникознавство як наукова галузь репрезентовано двома взаємопов'язаними і взаємозумовленими напрямками: літературознавчим та мовознавчим. Головним завданням вивчення творчості Василя Стефаника, на думку авторів монографії «Василь Стефаник – художник слова», «є всебічне (літературознавче й мовознавче), ідеологічно не заангажоване і неупереджене дослідження поетики його малої прози, що повною мірою відображала в собі специфіку не лише жанру, але й художнього мислення, світоглядних позицій, принципів втілення естетичного ідеалу тощо» [1, с. 4]. Водночас дослідники, зокрема В.В.Грещук, зазначають, що стефаникознавчі студії мають виразне літературознавче спрямування, а науково-лінгвістичне вивчення

художньої спадщини новеліста за обсягом є значно скромнішим від літературно-критичного [2, с. 286]. А «якраз мова художніх, публіцистичних його творів, а також мова листів В.Стефаника являє собою той феномен, який заслуговує особливої уваги науковців» [4, с. 341]. Та все ж і в царині наукових розвідок художнього мовлення новеліста маємо серйозні напрацювання, які стосуються вивчення специфіки його ідіостилю.

Одним із дослідників Стефаникового слова з погляду лінгвальних особливостей був відомий український мовознавець, доктор філологічних наук, професор, багаторічний завідувач кафедри слов'янських мов Прикарпатського (тепер Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника Микола Петрович Лесюк (на жаль, уже світлої пам'яті).

Мета статті – описати внесок М.Лесюка в лінгвістичне стефаникознавство.

Виклад основного матеріалу. У науковому доробку М.Лесюка виділяємо низку праць у ділянці мовознавчого крила стефаникознавства. Вони присвячені висвітленню різнорівневих (зокрема фонетичних, лексичних, фразеологічних, граматичних) рис ідіостилю письменника, з'ясуванню питання: якою ж мовою писав В.Стефаник – літературною чи діалектною? Серед них тези виступів на наукових конференціях, статті, розділи монографій, словник.

Досліджуючи мовний дуалізм творів В.Стефаника, М.Лесюк стверджує, що новеліст як видатний майстер художнього слова досконало володів обома «посестрами української мовної системи», тобто знав і рідну говірку села Русова, і тодішню літературну мову Галичини. Мовний дуалізм В.Стефаника, «подвійний» статус мови його творів Микола Петрович пояснює тим, що, «пишучи про галицьких селян, В.Стефаник не тільки бачив їх перед собою, він чув їх голоси, бо вони «кричали» до нього, він переплавляв їх слова через свій мозок і своє серце, яке не могло допустити жодної фальші, відтворюючи ці голоси. Автор не вклав в уста своїх героїв жодного слова, якого б не міг промовити його персонаж у реальній життєвій ситуації» [4, с. 347].

Науковець аргументовано доводить, що В.Стефаник упровадив у мову літератури значний масив лексики і фраземіки, який до нього функціонував тільки в уснорозмовній сфері. Багато цих слів та фразем знайшли застосування в загальнонаціональній мові, сприйняті узусом, мовною практикою, але, на думку М.Лесюка, є й немало слів, які не допускаються в загальномовні словники волюнтаристськими рішеннями, тобто надання їм офіційного статусу залежить від суб'єктивних факторів [4]. Названої проблематики М.Лесюк торкається і в одному з розділів («Василь Стефаник і українська літературна мова») своєї монографії «Становлення і розвиток української літературної мови в Галичині» [7, с. 640-657].

Новели В.Стефаника з погляду вживання в них фразеологічного (зокрема й діалектного) багатства стали об'єктом аналізу М.Лесюка у статті «Фраземіка Василя Стефаника як засіб увиразнення тексту» [10].

Як знавець історичної граматики української мови, М.Лесюк описав використання давніх залишків деяких граматичних форм слів у художній спадщині новеліста (див., напр., «Архаїчні граматичні форми у творах Василя Стефаника» [3], «Релікти колишнього перфекта в творах В.Стефаника» [8]).

З'ясуванню специфіки письменницької манери В.Стефаника присвячена стаття «У творчій лабораторії В.Стефаника» [9].

Перу М.Лесюка (у співавторстві зі З.Каспришин) належить публікація в колективній монографії [1, с. 114-126] розділу про роль дієслова в семантико-граматичній архітектоніці художніх текстів В.Стефаника. Зокрема, описано палітру прямих і переносних значень дієслів як самостійних лексем чи компонентів стійких словосполучень. На основі аналізу багатьох текстів дослідники доводять, що семантичне багатство дієслів дає можливість авторові використовувати кореневоспоріднені вербативи у близьких, маловіддалених контекстах без шкоди для загальної мовно-текстової тканини; деякі дієслова в текстах новеліста наповнюються новими семантичними відтінками тощо. Загалом, як висновують науковці, навіть побіжний огляд функційного навантаження дієслів у творах

В.Стефаника свідчить про велике вміння письменника максимально використати їхні потенційні лексико-семантичні, фразеологічні та граматичні можливості в різноманітних конструкціях та сполуках, про універсальні властивості українського дієслова.

У фокусі наукових зацікавлень М.Лесюка – роль окремих дієслів у текстотворенні, напр., «Функції дієслова «бути» в художніх творах Василя Стефаника» [11].

Серед лінгвістичних стефаникознавчих праць авторства М.Лесюка є й такі, що присвячено лексикографійному впорядкуванню мови творів письменника й укладанню відповідного словника. Це важливий напрям роботи, адже, за влучним висловом Анатолія Франса, словник – це всесвіт, укладений в алфавітному порядку, це книга книг. А словник мови письменника – це його мовний всесвіт, засобами якого автор змальовує дійсність.

2022 року українство відзначило 150-літній ювілей видатного майстра слова Василя Стефаника, «який надзвичайно реалістично змалював у своїх коротких, але й справді подекуди страшних за змістом новелах життя галицько-покутського селянина, який кількома художніми мазками, штрихами міг відтворити надзвичайно широку панораму нелегкого життя покутського села» [6, с. 4]. Багато заходів щодо вшанування його пам'яті в нелегкий пандемійний час, час переважно дистанційного спілкування, зініціював та провів Прикарпатський національний університет (нині Карпатський), названий іменем великого земляка: підготовка і презентація 4-томного видання творів та епістолярної спадщини письменника, Міжнародний науковий конгрес «Василь Стефаник і світова культура», онлайн-турнір комп'ютерної гри-вікторини «Шлях Василя Стефаника», всеукраїнський конкурс есеїв для студентської та учнівської молоді «150 слів про Стефаника», конкурс малої прози «Коротко. Сильно. Страшно» тощо.

Ще однією пелюсткою у вінок пошанування нашого краянину став «Словник мови художніх творів Василя Стефаника (фрагмент)», автором-укладачем якого є

М.Лесюк. Шана науковцеві за те, що довів до кінця доручену йому ділянку роботи над укладанням словника мови патрона Карпатського університету! Адже лексикографічна праця – досить часозатратна справа й потребує значних зусиль, особливо якщо зважити й на те, що в той час, коли реалізували такий задум, не було комп'ютерної техніки, яка неабияк полегшила б і збір матеріалу, і його опрацювання. А картотеку словника укладали в паперовому варіанті.

Тож можемо ствердити, що українська авторська лексикографія (створення словників мови письменників) поповнилася ще одним цінним виданням. На жаль, цей словник представляє тільки невелику частину лексику художнього мовлення новеліста, яка охоплює слова на літери Г, І, Д, Е, Є, Ж, З, оскільки саме за цей обсяг роботи відповідав М.Лесюк як один із членів авторського колективу. На щастя ж, ця лексикографічна праця, що репрезентує Стефаникове лексичне та фразеологічне розмаїття на вказані букви, може стати поштовхом до завершення укладання повного словника і взірцем для майбутніх укладачів: уторованим шляхом легше йти.

Словник присвячений світлій пам'яті видатної особистості, професійна й наукова діяльність якої також безпосередньо пов'язана з Прикарпатським університетом (раніше – Івано-Франківським державним педагогічним інститутом імені В.С.Стефаника), – професора Івана Ковалика, який, власне, був ініціатором і натхненником створення словника мови художніх творів Василя Стефаника.

У *Передмові* подано коротку передісторію народження словника. Принагідно штрихами окреслено також ще одну організовану й започатковану Іваном Коваликом діяльність щодо укладання словника мови художніх творів іншого гіганта думки, великого інтелектуала, ерудита в багатьох галузях знань, неперевершеного майстра слова, видатного українського поета і прозаїка Івана Франка. Робота над картотеками художньої спадщини обох українських мислителів під керівництвом професора Івана Ковалика розпочалася ще у Львівському університеті, де він працював. А 1974 року, як зазначає М.Лесюк, обидві ці

картотеки І.Ковалик перевіз до Івано-Франківського педінституту, «коли він сам змушений був через певні незгоди з керівництвом Львівського університету покинути кафедру української мови цього ВОЗу і переїхати на роботу до Івано-Франківська» [6, с. 5].

Звернено увагу в *Передмові* на труднощі, через які розпочата й великою мірою здійснена робота не увінчалася виданням словника. Серед них виявилася проблема, яка полягала у тлумаченні фразеологічних одиниць, визначенні стрижневого слова в них та уніфікації їхньої фіксації й інтерпретації. Також, на думку Миколи Лесюка, «дуже гальмує працю над укладанням словника ... опис уживання в мові письменника службових частин мови, зокрема прийменників та сполучників, адже їхня частотність сягає величезних чисел – кількох сотень, інколи й понад тисячу» [6, с. 17-18].

Пропонований фрагмент словника, як зазначає М.Лесюк, створений на основі академічного видання 1949 року, але весь ілюстративний матеріал розписаний за новелами 1933 року. «Усі моменти, якими відрізнялися ці два видання, зафіксовані під час звіряння текстів і зазначення в картках нових сторінок за виданням 1949 року» [6, с. 8]. Автор-упорядник ділиться своїми спостереженнями про те, що «під час звіряння речень було помічено чимало фактів, які свідчили про більшу відповідність текстів з академічного видання 1949 року оригіналам творів письменника, ніж текстів із новел 1933 року, які, як відомо, також піддавалися суттєвому редагуванню» [6, с. 8-9]. Ці розбіжності стосувалися, зокрема, написання частки (постфікса) **ся (си)** разом чи окремо, правопису найменувань для позначення сакральних понять з великої чи малої літери (*Бог, Господь, Різдво, Служба Божя, Матір Божя* тощо), закінчень родового відмінка -и чи -і іменників жіночого роду (*зависти, зависті*), розрізнення/нерозрізнення букв для позначення звуків [г] і [ґ] (*газда – газда, згребло – зґребло і под.*), передавання деяких особливостей діалектної вимови (на зразок *уважити – уважъйти, вібачити – вібачъйти, жилисливий – жъилисливий*) та ін.

Для зручності користування описано принципи укладання словника, які були розроблені проф. І.Коваликом та дещо узагальнені М.Лесюком для створення словників мови будь-якого письменника. Вони стосуються структури словникових статей, способів наведення реєстрових слів, передавання письменницької орфографії, особливостей інвентаризації багатозначних слів та омонімів, здрібніло-пестливої та згрубілої лексики, звукових варіантів, зокрема місцевих форм, специфіки добору речень-ілюстрацій тощо.

Слушними є міркування М.Лесюка щодо ілюстрування, зокрема його повноти. Науковець безспідставно вважає, що ідеальним уважався б такий словник, у якому було б наведено всі випадки вживання письменником певного слова: «У такому разі читачеві не треба звертатися до твору, шукати необхідну сторінку і на ній необхідне слово» [6, с. 12]. Однак з огляду на велику кількість слововживань (напр., слово *голова* у творах Стефаніка використано 171 раз; таку ж кількість разів ужито і слово *земля*; *знати* – 199 разів; *жінка* – 165 разів; *давати* – 75 разів; *годен* – 73 рази; прийменник *до* – 594 рази, а його варіанти *д'* – 13 та *ід* – 2; прийменник *з* – 743 рази з варіантами *із* – 68, *зі* – 43, *зо* – 24, *с* – 3, *ізо* – 1; прийменник *за* – 420 разів тощо) Микола Лесюк обрав оптимальний спосіб і зробив так, як Іван Ковалик та українські лексикографи, які укладали словники мови творів Тараса Шевченка, Григорія Квітки-Основ'яненка та ін.: навів до кожного слова чи його лексико-семантичного варіанта по одному-два найяскравіших приклади.

У кінці словникових статей автор зі знаком + (плюс) подає статистичні відомості, що охоплюють певну словоформу та кількість її вживань: для іменних частин мови – спочатку називний відмінок, відтак усі інші в однині та множині; для дієслова – інфінітив, а після нього особові та родові форми однини і множини.

З метою зручності користування, заощадження місця й усунення громіздкості описів у словнику подано низку скорочень, які використано як ремарки у словникових статтях, та їхнє розшифрування.

Словникова стаття має звичну для такого типу словників структуру: заголовне (реєстрове) слово; кількість уживань у творах; тлумачення значення слова, з яким воно зафіксоване, і кількісна характеристика; ілюстрація (контекст). Якщо слово багатозначне, то спочатку йде визначення значення, яке характеризується найбільшим числом слововживань, а за ним ідуть за спадною кількісною градацією інші значення. Продумано й описано спосіб передачі слів як компонентів фразеологізмів.

Наведемо приклади словникових статей, які репрезентують лексеми різночастиномовної належності:

«**ГАЙНУВАТИ** (3). 1. Витрачати марно; розтринькувати, переводити (2). [–] *Дес давно то, бувало, ксьондзи гійкали на нарід, аби не пив, аби не гайнував, а тепер, видите, нарід і не п'є і не гайнує, а грейціря рівно не видит* 75.

2. Гуляти, дармувати (1). [–] *Була-с порьидна таздиня, тьижко-с працювала, не гайнувала-с, але на старість у далеку дорогу вібралас-с си* 67» [6, с. 25].

«**ЖАЛЬ**¹ (7), **ЖЫЛЬ**¹ (4). 1. Важкий настрій; сум, печаль, скорбота (5). – *І той жьиль, коли я, як замурований цементом, попав у глибоку пивницю, зробив із мене такого, що зачъив забувати то, що мене в житю все радувало* 216. / Образн. (4). *Безодня смутку, увесь жаль і безсильний страх зійшлися разом в очах і разом сплодили дві білі сльози* 143.

2. Незадоволення з приводу чого-н.; скарги, нарікання (1). – *Кличут вечеряти, Даниле, а Бога не гнів'ят своїм нерозумним жалем* 188.

◇ У спол. (5): а) з **жалю** – внаслідок великої туги, печалі, смутку з приводу чогось або за чимось (3). *Камінь, – аби камінь, та й розпук би си із жьиллю!* 14; [–] *Мині з жьиллю за люцким словом не раз хотіло си дати себе замурувати* 216; б) **завдавати жалю** – засмучувати кого-н., наводити тугу, печаль (1). *Лиш дивилася [корова] на бабу і жалю єї завдавала* 50; в) **мати жаль** (1) – див. **мати**.

+ Одн. Н. **жьиль** образн. 140; Р. з **жалю** у спол. а) 225, 3н. у спол. в) 249; Ор. **жалем** образн. 68; з **жалем** образн. 195» [6, с. 202-203].

«**ЗЕЛЕНИЙ** (20), **ДЗЕЛЕНИЙ** (3). 1. Один з основних кольорів спектра – середній між жовтим і блакитним (14). *Мама дала Катрусі квітки сині, білі, зелені, червоні* 37; а). Який має колір трави, листя, зелені (7). *Сідає [старий] серед зеленої озимини, підпирається палицею і мовчить* 158. / *Образн.* (2). *А Бог вас карає, бо ви маєте на єго сонце дивитися, ви маєте дітьми тішитися і зеленим колосом на веселім лиці гладитися* 152. / У знач. імен. (1). *Встає, спираєся на палицю і йде на озимину. – Файне, зелене, а вона [курка] тото псує...* 158.

2. Покритий зеленню, травною (5). *Він [гріх] перейде на дитину, він зійде на худобу, він.. спаде на зелену ниву і він чоловікові душу возьме* 151. / *Образн.* (1). *..є така [натура], що хоть ти мором годуй, хоть ти її у найкращу весну пусти на зелене поле, а вона плаче* 152.

3. *Перен.* Молодий, незрілий, невистояний. (2). *У колядці, повт. ..Будь же нам здоров, пане Максиме, в неділю, В неділю рано дзелене вино сажене. Вінчуєм тебе счистьтим, здоров'єм в неділю, В неділю рано дзелене вино сажене* 80.

◇ У спол. (2): а) **зелений коваль** – назва жука, який видає тріскотливий звук (1). *Чорний сверщок дотулився ніжки та й утік. Зелений коваль держиться подалеки. Мідяна жужелиця борзенько оббігає дитину* 95; б) **Зелені Свєта** – християнське свято, яке відзначається на 50-ий день після Великодня і супроводжується прибиранням хати і подвір'я зеленню (1). [–] *..не загрійте голови, як котрих Зелених Свєт: люди йдуть до церкви, село обмасне, а ви лежите як дуб'є під любистком...* 214.

+ Одр. Н. **дзелений** 1а) 14; **зелена** 2 – 117; Зн. **зелену** 1а) 216; **на зелену** 1а) 130; **в зелене** 2 – 216; Мн. Н. **зелені** 1 – 97, 1а) 126, 2 – 229; Ор. **зеленими** 1а) 143 (2 р.); М. **по зелених** 2 *образн.* 126; **у зелених** 1 – 45» [6, с. 339-340].

«**ДВАДЦЯТЬ** (1), **ДВАЙЦЯТЬ** (2), **ДВАЦІТЬ** (2). 1. Кільк. числ. Ужив. як компонент складеного кільк. числ. (3). [–] *Піде злодюга-жид до вїйта, нанесе горілки йому, а той бере радних, і як знайдуть [людей, молодь] в хаті при забаві, то найменше по дваїцять п'ять буків дістане кождий* 258.

2. Кількість із двох десятків одиниць, зокрема й грошових (1). – *До лазні, пане Ситник, до лазні за **двадцять** центів, го, го!* 167.

◊ У спол. **зо двацїть** – багато разів, неодноразово (1). [–] *...я той образ скидав з стїни і назад клав зо двацїть років* 169.

Н. **двацїть** 1 – 13; Зн. **двайцять** 1 – 258» [6, с. 106].

«**ДОПЕВНЕ** (1). *Присл. Те саме, що **напевно**; звісно. – Землю цулуй, де си поступиш, бо вона ци твоя, ци чужа, то ти з неї жисєш, своя родит і чужа родит... Певне шо правда, ой **допевне**!* 147 [6, с. 166].

«**З-ПЕРЕД** (4), **З ПЕРЕД** (2), **СПЕРЕД** (1). *Прийм. 1. Ужив. при вказуванні на об'єкт, від якого забирають, віддаляють що-н. (5). Вона [Оксана] пристане, затулить долонею очі і буде хвильку стояти, потім нагло візьме з **перед** очий руки, і вся полуда пропаде* 118; – *Свинарю [до Федора], мой, а марш сперед волів межи свині! Ще тобі лужко стелити! Твоя Марійка добре нас рихтує. Тікає си, як сука, з фірманом, та відавує єму з обїду шонайлїпше, та ще й ти прилїз на нашу голову. Марш з-перед волів!* 132.

2. Ужив. при вказуванні на об'єкт, перед яким, попереду якого що-н. відбувається (1). *Отак викрикував якийсь п'яний з-перед корими* 24.

3. Ужив. при вказуванні на час, раніше якого відбувалася певна дія (1). *Коло неї з одного боку раз-по-раз розкривається величенька дівчинка слюбна, з-перед війни* 233» [6, с. 373].

«**ГАЙ¹**; **ГАЙ¹**, **ГАЙ¹** (14). *Виг. Уживається як спонукання до дії, заохочення, наказ. [–] **Гай**, Якове, лупи кукурудзки, де вже кілька спати!..* 148; – *Максime, ви мині з хати шуруйте, аби я вас тут не видів, бо вб'ю як горобця; **гай**, забирайтеси* 165; – *Виджу, люде, шо буде біда, уступив би-м си гет, а щос ні до него тягне, ланцухами тягне... **Гай, гай**, пиймо, закусуймо* 163» [6, с. 24]

Уважно ознайомившись із *Передмовою*, у якій детально й доступно виписані принципи побудови словникової статті та пояснені всі вжиті знаки та їхнє значення, користувачі легко сприйматимуть інформацію.

Загалом у словнику зафіксовано понад 1480 слів (словникових статей), які об'єднують більше 8450 слововживань.

Висловимо захоплення грандіозною скрупульозною роботою М.Лесюка, вкладеною в те, щоби словник побачив світ. Пам'ятаючи слова свого Вчителя Івана Ковалика: «Ви мусите довести справу укладання словника мови художніх творів Василя Стефаника до завершення, тоді я буду спокійний» [6, с. 6], – Микола Петрович увів до наукового обігу оформлений у словник фрагмент мовного портрета особистості видатного новеліста. Поділяємо його оптимізм щодо того, що «повний словник мови художніх творів Василя Стефаника – це ... цілком реальна справа, лише для цього потрібна добра воля, бажання й підбір зацікавлених укладачів-ентузіастів. Звичайно, ще й фінансова підтримка...» [6, с. 17].

Отож українське словникарство поповнилося ще однією працею, яка буде корисною філологічній спільноті для реалізації багатьох наукових задумів різного спрямування. Робота з укладання словника триває. Сподіваємося, що завдяки зусиллям мовознавців у майбутньому побачить світ словник мови художньої прози В.Стефаника в повному обсязі.

Висновки. М.Лесюк великою мірою спричинився до розвитку мовознавчого стефаникознавства. Його напрацювання в цій сфері характеризуються різноплановістю та глибиною аналізу. Особливо відзначимо заслуги науковця в ділянці лексикографічного опрацювання мови художніх творів В.Стефаника.

Література

1. Василь Стефаник – художник слова. Івано-Франківськ : Плай, 1996. 272 с.
2. Грещук В.В. Лінгвістичне стефаникознавство: здобутки і перспективи. *Грещук В.В. Студії з українського мовознавства: Вибрані праці* / Упор. Р.Бачкур. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. С. 286-304.

3. Лесюк М.П. Архаїчні граматичні форми у творах Василя Стефаника. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. Івано-Франківськ, 2012. Вип. 34-35. С. 115-120.

4. Лесюк М.П. Василь Стефаник і українська літературна мова. *Шевченко. Франко. Стефаник: матеріали міжнародної наукової конференції*. Івано-Франківськ : Плай, 2002. С. 340-355.

5. Лесюк М.П. Мова творів Василя Стефаника і розвиток літературної мови в Галичині. *Krakowskie Zeszyty Ukrainoznawcze*. Krakow, 1998-1999. Т. VII–VIII. S. 147-162.

6. Лесюк М.П. Словник мови художніх творів Василя Стефаника (фрагмент). Івано-Франківськ : Місто НВ, 2021. 384 с.

7. Лесюк М.П. Становлення і розвиток української літературної мови в Галичині: монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2014. 732 с.

8. Лесюк М.П. Релікти колишнього перфекта в творах В.Стефаника. *Стефаниківські читання*. Івано-Франківськ, 1990. Вип. 1. С. 147-152.

9. Лесюк М.П. У творчій лабораторії В.Стефаника. *Василь Стефаник і українська культура: тези*. Івано-Франківськ, 1991. Ч. II. С. 79-81.

10. Лесюк М.П. Фраземіка Василя Стефаника як засіб увиразнення тексту. *Василь Стефаник: наближення* : колективна монографія. Івано-Франківськ–Варшава, 2017. С. 178-190.

11. Лесюк М.П. Функції дієслова «бути» в художніх творах Василя Стефаника. *Стефаниківські читання*. Івано-Франківськ, 1993. Вип. 2. С. 117-120.

Наруковано: Пена Л.І. Стефаникознавчі студії Миколи Лесюка. *Українські студії в європейському контексті: збірник наукових праць*. Випуск 11. Київ, 2025. С. 69-79.